

INSTITUTIONUM JURIS

LIBER PRIMUS.

TIT. I.

DE JUSTITIA ET JURE.

JUSTITIA est constans et perpetua voluntas jus suum cuique¹ tribuendi.

§ 1. Jurisprudentia est divinarum atque humanarum rerum notitia, justi atque injusti scientia. — § 2. His igitur generaliter cognitis, et incipientibus nobis exponere jura populi romani, ita videntur posse tradi commodissime, si primo levi ac simplici via, post deinde diligentissima atque exactissima interpretatione singula tradantur: alioquin, si statim ab initio rudem adhuc et infirmum animum studiosi multitudine aut varietate rerum oneraverimus, duorum alterum, aut desertorem studiorum efficiemus, aut cum magno labore, saepe etiam cum diffidentia quam plerumque juvenes avertit, serius ad id perducemus, ad quod leviori via ductus sine magno labore et sine ulla diffidentia maturius perducipotuisset. — § 3. Juris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum² non laedere, suum³ cuique tribuere. — § 4. Hujus studii duo sunt positiones, publicum et privatum. Publicum jus est, quod ad statum rei romanae spectat; privatum, quod ad singulorum utilitatem. Dicendum est igitur de jure privato, quod tripartitum est; collectum est enim ex naturalibus praeceptis, aut gentium, aut civilibus.

TIT. II.

DE JURE NATURALI, GENTIUM ET CIVILI.

Jus naturale est, quod natura omnia animalia docuit. Nam jus istud non humani generis proprium est, sed omnium¹ animalium quae in caelo, quae in terra, quae in mari nascuntur. Hinc descendit maris atque feminae conjunctio, quam nos matrimonium appellamus; hinc liberorum procreatio, hinc² educatio. Videmus etenim caetera quoque animalia istius juris peritiam censer.

§ 1. Jus autem civile vel gentium ita dividitur. Omnes populi qui legibus et moribus reguntur, partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utuntur. Nam quod quisque populus ipse sibi jus constituit, id ipsius civitatis proprium est, vocaturque jus civile, quasi jus proprium ipsius civitatis. Quod vero naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes peraeque custoditur, vocaturque jus gentium, quasi quo jure omnes gentes utantur. Et populus itaque romanus partim suo proprio, partim communi omnium hominum jure utitur: quae singula qualia sint, suis locis proponemus³. — § 2. Sed jus quidem civile ex unaquaque civitate appellatur, veluti Atheniensium: nam si quis velit Solonis vel Draconis leges appellare jus civile Atheniensium, non erraverit. Sic enim et jus quo populus romanus utitur, jus civile Romanorum appellamus, vel jus Quiritum, quo Quirites utuntur; Romani enim Quirites a Quirino appellantur. Sed quotiens non addimus nomen cujus sit civitatis, nostrum jus significamus: sicuti cum poetam dicimus nec addimus nomen, subauditur apud Graecos egregius⁴ Homerus, apud nos Virgilius. Jus autem gentium omni humano generi commune est; nam usu exigente et humanis necessitatibus, gentes humanae quaedam sibi constituerunt. — Bella etenim orta sunt, et captivitates secuta et servitutes quae sunt naturali juri contrariae⁵. Jure enim naturali omnes homines ab initio liberi nascebantur. Et ex hoc jure gentium omnes⁶ pene contractus introducti sunt, ut emptio venditio, locatio conductio, societas, depositum, mutuum, et alii innumerabiles. — § 3. Constat autem jus nostrum aut ex scripto, aut ex

Tit. I. — 1. L. 2. D. h. t. L. 31. D. depositi; L. 14. D. de condit. indeb.; L. ult. § 6. D. de bonis eor. qui mortem sibi consciverunt. — 2. L. 2. § 10. D. ne quid in loco publ. — 3. L. 31. § 1. D. depositi.
Tit. II. — 1. L. 1. § 3. D. si quadrupes pauperiem. — 2. Tit. C. de alimentis liberis ac parentibus; L. 2. C. de infans. expos. — 3. Inst. Gaii, I. 1. — 4. L. 16. § 5. D. de penis. — 5. § 2. inf. de iur. person. et pr. inf. de liberti. — 6. L. 5. D. de justit. et jure, et adde L. 5. in pr.; L. 6

non scripto⁷: ut apud Graecos των νομων οι μιν εγγραφοι οι δε αγραφοι. Scriptum autem jus est lex, plebiscita, senatus-consulta, principum placita, magistratum edicta, responsa prudentium⁸. — § 4. Lex est quod populus romanus, senatorio magistratu interrogante, veluti consule, constituebat. Plebiscitum est quod plebs, plebeio magistratu interrogante, veluti tribuno, constituebat. Plebs autem a populo eo differt, quo species a genere; nam appellatione populi universi cives significantur, connumeratis etiam patriciis et senatoribus. Plebs⁹ autem appellatione, sine patriciis et senatoribus caeteri cives significantur. Sed et plebiscita, lata lege Hortensia, non minus valere quam leges ceperunt¹⁰. — § 5. Senatus-consultum est quod senatus jubet atque constituit¹¹. Nam cum auctus esset populus romanus in eum modum, ut difficile esset in unum eum convocari legis sancienda causa, aequum visum est senatum vice populi consuli. — § 6. Sed et quod principi placuit, legis habet vigorem; cum lege¹² Regia quae de ejus imperio lata est, populus ei et in¹³ eum omne imperium suum et potestatem concessit. Quodcumque ergo imperator per epistolam constituit, vel cognoscens decrevit, vel edicto praecepit, legem esse constat. Haec sunt quae constitutiones appellantur. Plane ex his quaedam sunt personales, quae nec ad exemplum¹⁴ trahuntur, quoniam non hoc princeps vult. Nam quod alicui ob meritum indulsit, vel si cui poenam irrogavit, vel si cui sine exemplo subvenit, personam¹⁵ non transgreditur¹⁶. Alia autem cum generales sint, omnes procul dubio tenent. — § 7. Praetorum quoque edicta non nullam obtinent juris auctoritatem. Hoc etiam jus honorarium¹⁷ solemus appellare, quod qui honorem gerunt, id est magistratus, auctoritatem huic juri dederunt. Proponebant et aediles curules edictum de quibusdam causis, quod edictum juris honorarii portio est¹⁸.

§ 8. Responsa prudentium sunt sententiae¹⁹ et opiniones eorum quibus permixtum erat jura condere²⁰. Nam antiquitus institutum erat, ut essent qui jura publice interpretarentur, quibus a Caesare jus respondendi datum est, qui jurisconsulti appellabantur: quorum omnium sententiae et opiniones eam auctoritatem tenebant, ut judici recedere a responso eorum non liceret, ut est constitutum²¹. — § 9. Ex non scripto jus venit, quod usus comprobavit. Nam diuturni mores consensu utentium comprobati legem imitantur. — § 10. Et non ineleganter in duas species jus civile distributum esse videtur. Nam origo ejus ab institutis duarum civitatum, Athenarum scilicet et Lacedaemoniorum, fluxisse videtur. In his enim civitatibus ita agi solitum erat, ut Lacedaemonii quidem magis ea quae pro legibus observarent, memoriae mandarent; Athenienses vero, ea quae in legibus scripta comprehendissent, custodirent. — § 11. Sed naturalia²² quidem jura quae apud omnes gentes peraeque servantur, divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia permanent. Ea vero quae ipsa sibi quaque civitas constituit, saepe mutari solent, vel tacito consensu populi, vel alia postea lege lata

TIT. III.

DE JURE PERSONARUM.

Omne autem jus² quo utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res³, vel ad actiones⁴. Et prius de personis videamus: nam parum est jus nosse, si personae quarum causa constitutum est, ignorentur. Summa itaque divisio de jure personarum haec est, quod omnes homines, aut liberi sunt, aut servi⁵.

D. de poenit. — 7. L. 6. § 1. D. de justit. et jure. — 8. Inst. Gaii, I. 2. — 9. L. 258. in pr. D. de verb. sign. — 10. Inst. Gaii, I. 5. — 11. Id. I. 4. — 12. L. 1. § 7. C. de vet. jure enucl. — 13. § 4 et § 6, vers. sed si recusabat. inf. de fidei commiss. heredit. L. 1. § 2. D. ad. Se. Trebell. — 14. L. 28. D. de legat. 2. — 15. L. 2. C. de legib. — 16. Inst. Gaii, I. 5. — 17. L. 52. § 6. D. de oblig. et act. — 18. Inst. Gaii, I. 6. — 19. L. 4. § 14. in fin. D. de delicti mali et metus excepti. — 20. Inst. Gaii, I. 7. — 21. Id. — 22. L. 8. D. de reg. jur.
Tit. III. — 1. Lib. 1. D. 5. — 2. L. 1. D. d. statu hom. — 3. L. 25. D. de verb. sign. — 4. Inst. Gaii, I. 6. — 5. Id. 1. 9.

A

de Actionibus, pag. 196. lib. 4. tit. 6.
de Acquisitione per adrogat. 178. * 3. 10.
de Ademptione Legatorum. 160. * 2. 21.
de Adoptionibus. 125. * 1. 11.
de Adsignatione libertorum. 175. * 3. 8.
de Atiliano tutore. 150. * 1. 20.
de Auctoritate tutorum. 150. * 1. 21.

B

de Bonis vi raptis. 192. * 4. 2.
de Bonorum possessionibus. 175. * 3. 9.

C

de Capitis deminutione. 139. * 1. 16.
de Codicillis. 164. * 2. 25.
de Consensu obligatione. 182. * 3. 22.
de Curationibus. 151. * 1. 25.

D

de Divisione rerum. 154. * 2. 1.
de Divisione stipulationum. 179. * 3. 18.
de Donationibus. 145. * 2. 7.
de Duobus reis stipulandi. 178. * 3. 16.

E

de Emptione et venditione. 182. * 3. 25.
de Eo, cui libertatis causa. 175. * 3. 11.
de Exceptionibus. 205. * 4. 15.
de Excusationibus tutor. 153. * 1. 25.
de Exheredatione liberorum. 149. * 2. 13.

F

de Fideicommissariis heredit. 164. * 2. 25.
de Fidejussoribus. 181. * 3. 20.
de Fiduciaria tutela. 129. * 1. 19.

G

de Gradibus cognationis. 170. * 3. 6.

H

de Heredibus instituendis. 180. * 2. 14.
de Hereditatibus, quae ab intest. 164. * 3. 1.
de Heredum qualitate et diff. 155. * 2. 19.
de His, qui sui vel alieni juris. 125. * 1. 8.

A
B
C
D
E
F
G

A

de Actionibus, pag. 196. *lib. 4. tit. 6.*
de Adquisitione per adrogat. 175. * 3. 10.
de Ademptione Legatorum. 160. * 2. 21.
de Adoptionibus. 125. * 1. 11.
de Adsignatione libertorum. 173. * 3. 8.
de Atiliano tutore. 130. * 1. 20.
de Auctoritate tutorum. 130. * 1. 21.

B

de Bonis vi raptis. 192. * 4. 2.
de Bonorum possessionibus. 175. * 3. 9.

C

de Capitis deminutione. 129. * 1. 16.
de Codicillis. 164. * 2. 25.
de Consensu obligatione. 182. * 3. 22.
de Curationibus. 151. * 1. 23.

D

de Divisione rerum. 154. * 2. 1.
de Divisione stipulationum. 179. * 3. 18.
de Donationibus. 145. * 2. 7.
de Duobus reis stipulandi. 178. * 3. 16.

E

de Emptione et venditione. 189. * 3. 25.
de Eo, cui libertatis causa. 175. * 3. 11.
de Exceptionibus. 205. * 4. 15.
de Excusationibus tutor. 152. * 1. 25.
de Exheredatione liberorum. 149. * 2. 13.

F

de Fideicommissariis heredit. 161. * 2. 25.
de Fidejussoribus. 181. * 3. 20.
de Fiduciaria tutela. 129. * 1. 19.

G

de Gradibus cognationis. 170. * 3. 6.

H

de Heredibus instituendis. 150. * 2. 14.
de Hereditatibus, quæ ab intest. 164. * 3. 1.
de Heredum qualitate et diff. 158. * 2. 19.
de His, qui sui vel alieni juris. 123. * 1. 8.

§ 1. Et libertas quidem (ex qua etiam liberi vocantur) est naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut jure prohibetur. — § 2. Servitus autem est constitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam subicitur. — § 3. Servi autem ex eo appellati sunt, quod imperatores captivos vendere, ac per hoc servare nec occidere solent: qui etiam mancipia dicti sunt, eo quod ab hostibus manu capiuntur. — § 4. Servi autem aut nascuntur, aut fiunt. Nascuntur ex ancillis nostris: fiunt aut jure gentium, id est, ex captivitate; aut jure civili, cum liber homo, major viginti annis¹⁴, ad pretium participandum¹⁵ sese vendidit passus est. — § 5. In servorum conditione nulla est differentia, in liberis multa differentia sunt; aut enim sunt ingenui, aut libertini.

TIT. IV.

DE INGENUIS.

Ingenuus est is qui statim¹ ut natus est, liber est: sive ex duobus ingenuis matrimonio editus est, sive ex libertinis duobus, sive ex altero libertino et altero ingenuo. Sed etsi quis ex matre nascitur libera, patre servo, ingenuus nihilominus nascitur: quemadmodum qui ex matre libera² et incerto patre natus est, quoniam vulgo conceptus est. Sufficit autem liberam fuisse matrem eo tempore quo nascitur, licet ancilla conceperit. Et e contrario si libera³ conceperit, deinde ancilla facta pariat, placuit eum qui nascitur liberum nasci: quia non debet calamitas matris ei nocere, qui in ventre est. Ex his illud quaesitum est, si ancilla prægnans manumissa sit, deinde ancilla postea facta peperit, liberum an servum pariat? Et Martianus probat liberum nasci. Sufficit enim ei qui in ventre est, liberam matrem vel medio tempore habuisse: quod verum est.

§ 1. Cum autem ingenuus aliquis natus sit, non officit illi in servitute fuisse, et postea manumissum esse. Spissime enim constitutum est, natalibus non officere manumissionem.

TIT. V.

DE LIBERTINIS.

Libertini sunt, qui ex justa¹ servitute manumissi sunt². Manumissio autem est datio³ libertatis: nam quando quis in servitute est, manui et potestati suppositus est: manumissus liberatur potestate. Quæ res a jure gentium originem sumpsit: utpote cum jure naturali omnes liberi nascerentur, nec esset nota manumissio, cum servitus esset incognita. Sed postquam jure gentium servitus invasit, secutum est beneficium manumissionis; et cum uno naturali nomine homines appellarentur, jure gentium tria genera esse cœperunt: liberi, et his contrarium servi, et tertium genus libertini, qui desierant esse servi.

§ 1. Multis autem modis manumissio procedit: aut enim ex sacris constitutionibus in sacrosanctis⁴ ecclesiis, aut vindicta, aut inter amicos, aut per epistolam, aut per testamentum, aut per aliam quamlibet ultimam voluntatem. Sed et aliis⁵ multis modis libertas servo competere potest, qui tam ex veteribus quam ex nostris constitutionibus introducti sunt. — § 2. Servi autem a dominis⁶ semper manumitti solent: adeo ut vel in⁷ transitu manumittantur, veluti cum prætor aut præses aut proconsul⁸ in balneum vel in theatrum eant⁹. — § 3. Libertinorum autem status tripertitus antea fuerat. Nam qui manumittebantur, modo majorem et justam libertatem consequantur, et fiebant cives romani; modo minorem, et latini ex lege Junia¹⁰ Norbana fiebant; modo inferiorem, et fiebant ex lege Ælia Sentia delictitiorum numero¹¹. Sed delictitiorum quidem¹² pessima conditio jam ex multis temporibus in desuetudinem abiit, latinorum vero nomen non frequentatur. Ideoque nostra pietas omnia augere et in meliorem statum reducere desiderans, duabus constitutionibus hoc emendavit et in pristinum statum perduxit: quia

6. 5. Feudorum 14. — 7. L. 64. D. de condit. indeb. N. 74. 1. N. 89. 1. pr. — 8. L. 159. § 1. D. de verb. sig. — 9. Confer. L. 5. D. de statu hom. — 10. L. 5. D. quibus ad libertatem procliam non licet. — 11. L. 6. § 5. D. de injust. rupt. arcto testamento. L. 1. D. quibus ad libert. procliam non licet. — 12. § 1. infr. de caput. deminut. Sed hoc abrogatum Const. L. omni 89.
Tit. IV. — 1. L. 8. C. de ingen. manumissis. — 2. L. 5. C. solut. matr. — 3. L. 4. C. de penis. — 4. Immo vide § 28. infr. de legat.
Tit. V. — 1. L. 6. D. de statu hom.; L. 54. D. de stipulat. servor. — 2. Inst. Gaii, l. 11. — 3. N. 81. in pr. — 4. L. 1 et 2. C. de his qui in ecclia. manumitt. — 5. L. 4. C. de prepos. sacr. ecclie. § 12. infr. de adopt. L. un. § 3. C. de Latin. libert. toll. L. 2. D. qui sine manum. ad libert. perveni. Junia: L. 2. C. de infant. expos. — 6. L. 7. 8. D. de manum. vind. L. 3 et 8. junct. L. fin. C. de servit. — 7. L. 7. D. de manum. vind. — 8. d. l. 7. — 9. Inst. Gaii, l. 1. § 1. — 10. N. 75. in pr. — 11. Inst. Gaii, l. 12. 13. 16. 17. — 12. L. un. C.

et a primis urbis Romæ cunabulis una atque simplex libertas competeat, id est, ea quam habebat manumissor; nisi quod scilicet libertinus sit qui manumittitur, licet manumissor ingenuus sit. Et delictitios quidem per constitutionem¹³ nostram expulimus, quam promulgavimus inter nostras decisiones, per quas suggerente nobis Triboniano, viro excelso, quaestore, antiqui juris alterationes placavimus; latinos autem junianos, et omnem quæ circa eos fuerat¹⁴ observantiam, alia¹⁵ constitutione per ejusdem quaestoris suggestionem correximus, quæ inter imperiales radiat sanctiones. Et omnes libertos nullo nec ætatis manumissi, nec domini¹⁶ manumissoris, nec in manumissionis modo discrimine habito, sicuti antea observabatur, civitate romana donavimus; multis modis additis, per quos possit libertas servis cum civitate romana, quæ sola est in presenti, prestari.

TIT. VI.

QUI ET QUIBUS¹ EX CAUSIS MANUMITTERE NON POSSUNT.

Non tamen cuiumque volenti manumittere licet. Nam is qui in fraudem creditorum manumittit, nihil agit; quia lex Ælia Sentia impedit libertatem².

§ 1. Licet autem domino qui solvendo non est in testamento servum suum cum libertate heredem³ instituire, ut liber fiat heresque ei solus et necessarius; si modo ei nemo alius ex eo testamento heres extiterit, aut quia nemo heres scriptus sit, aut quia is qui scriptus est, qualibet ex causa heres non extiterit. Idque eadem lege Ælia Sentia provisum est, et recte. Valde enim prospiciendum erat ut egentes homines quibus alius heres extiturus non esset, vel servum suum necessarium heredem haberent, qui satisfactorius esset creditoribus; aut hoc eo non faciente, creditores res hereditarias servi nomine vendant, ne injuria⁴ defunctus adficiatur. — § 2. Idemque juris est, et si sine libertate servus heres institutus est. Quod nostra constitutio non solum in domino qui solvendo non est, sed generaliter constituit nova humanitatis ratione, ut ex ipsa scriptura institutionis etiam libertas ei competere videatur: cum non est verisimile eum quem heredem sibi elegit, si prætermiserit libertatis dationem, servum remanere voluisse, et neminem sibi heredem fore⁵.

— § 3. In fraudem autem creditorum manumittere videtur, qui vel jam eo tempore quo manumittit, solvendo non est, vel datis libertatibus desituro est solvendo esse. Prævaluisse tamen videtur, nisi⁷ animum quoque fraudandi manumissor habuerit, non impedi libertatem, quamvis bona ejus creditoribus non sufficiant. Saep enim de facultatibus suis ampunus quam in his est, sperant homines. Itaque tunc intelligimus impedi libertatem, cum utroque modo fraudantur creditores, id est, et consilio⁸ manumittentis, et ipsa re, eo quod ejus bona non sunt sufficientia creditoribus. — § 4. Eadem lege Ælia Sentia domino⁹ minori viginti annis non aliter manumittere permittitur, quam si vindicta apud consilium, justa causa manumissionis probata, fuerint manumissi¹⁰.

§ 5. Justæ¹¹ autem manumissionis causæ hæc sunt: veluti si quis patrem aut matrem, filium filiamve, aut fratrem sororemve naturales, aut pedagogum, nutricem, educatorem, aut alumnum alumnave, aut colactaneum manumittat, aut servum procuratoris habendi gratia, aut ancillam¹², matrimonii causa¹³: dum tamen intra sex menses uxori ducatur, nisi justa causa impediatur; et qui manumittitur procuratori habendi gratia, non minor decem et septem annis manumittatur.

§ 6. Semel¹⁴ autem causa probata, sive vera sit sive falsa, non retractatur¹⁵. — § 7. Cum ergo certus modus manumittendi minoribus viginti annis dominis per legem Æliam Sentiam constitutus erat, eveniebat ut qui quatuordecim annos ætatis expleverat, licet testamentum facere¹⁶, et in eo sibi heredem instituire, legataque relinquere possit, tamen si adhuc minor esset viginti annis, libertatem servo dare non posset¹⁷. Quod non era. ferendum si is cui totorum bonorum in testamento dispositio data erat, uni servo dare libertatem non permittebatur. Quare nos similiter ei, quemadmodum alias res, ita et servos suos in ultima voluntate disponere¹⁸ quemadmodum voluerit, permittimus, ut

de dedit. libert. toll. L. un. C. de lat. libert. toll. — 13. L. un. C. de dedit. libert. toll. — 14. L. un. in pr. C. de Latina libert. toll. — 15. d. l. un. — 16. Legendum est dominii. Vide tamen § 4. infr. tit. prox., et Inst. Gaii, l. 1. 17.
Tit. VI. — 1. Lib. 40. D. de leg. 7. C. 11 et 12. — 2. L. 10. L. 16 § 2. D. qui et a quibus manum. — 3. Inst. Gaii, l. 1. § 6. 7. — 4. L. 6. C. de necess. serv. hered. inst. — 5. L. 28. D. de reb. auct. jud. poss. L. 11. C. ex quib. caus. infam. — 6. L. 5. in pr. vers. cum igitur. C. de necess. serv. hered. inst. et § 1. infr. qui testam. tut. dar. poss. et L. 5. § 2. D. de test. tut. — 7. L. 23. D. qui et a quibus manum. obst. L. 10. D. eod. — 8. L. 1. C. qui manumit. non poss. — 9. N. 119. 21. L. 9. § 1. D. de auct. tut. — 10. Inst. Gaii, l. 1. § 3. — 11. L. 11. et seq. D. de manum. vind. — 12. L. 21. D. qui et a quibus manum. — 13. Inst. Gaii, l. 19. 39. — 14. L. 9. § 1. D. de manum. vind. — 15. L. 17. C. de testibus. Immo vide L. 26. § 3. D. de fideicommiss. libert. — 16. L. 5. D. qui testam. fac. poss. — 17. Inst. Gaii, l. 40. — 18. Vide tamen L. 5. C. de fideicommiss. libert.

Page 122
A
B
C
D
E
F
G

et libertatem eis possit præstare? Sed cum libertas inestimabilis est, et propter hoc ante xx annos antiquitas libertatem servo dare prohibebat, ideo nos mediâ quodammodo viam eligentes, non aliter minori viginti annis libertatem in testamento dare servo suo concedimus, nisi septimum et decimum annum impleverit, et octavum decimum annum tetigerit. Cum enim antiquitas hujusmodi etati et pro aliis postulare concessit, cur non etiam sui iudicii stabilitas ita eos adjuvare credatur, ut ad libertates dandas servis suis possint pervenire?

TIT. VII.

DE LEGE FUSIA CANINIA SUBLATA.

Lege Fusia Caninia certus modus constitutus erat in servis testamento manumittendis. Quam quasi libertates impediendam et quodammodo invidiam, tollendam esse censuimus; cum satis fuerat inhumanum, vivos quidem licentiam habere totam suam familiam libertate donare, nisi alia causa impediât libertatem, morientibus autem hujusmodi licentiam adimere.

TIT. VIII.

DE IIS QUI SUI VEL ALIENI JURIS SUNT.

Sequitur de jure personarum alia divisio. Nam quædam personæ sui juris sunt, quædam alieno juri subjectæ. Rursus earum quæ alieno juri subjectæ sunt, aliæ in potestate parentum, aliæ in potestate dominorum sunt. Videamus itaque de iis quæ alieno juri subjectæ sunt; nam si cognoverimus quæ istæ personæ sunt, simul intelligemus, quæ sui juris sunt. Ac prius dispiciamus de iis qui in potestate dominorum sunt.

§ 1. In potestate itaque dominorum sunt servi. Quæ quidem potestas juris gentium est; nam apud omnes peræque gentes animadvertere possumus, dominis in servos vitæ necisque potestatem fuisse; et quodcumque per servum acquiritur, id domino acquiritur. — § 2. Sed hoc tempore nullis hominibus qui sub imperio nostro sunt, licet sine causa legibus cognita in servos suos supra modum sævire. Nam ex constitutione divi Pii Antonini, qui sine causa servum suum occiderit, non minus puniri jubetur, quam qui alienum servum occiderit. Sed et major asperitas dominorum ejusdem principis constitutione coercetur. Nam consultus a quibusdam præsidibus provinciarum de iis servis qui ad adrem sacram vel ad status principum confugiunt, præcepit ut, si intolerabilis videatur sævitiæ dominorum, cogant servos suos bonis conditionibus vendere, ut pretium dominis daretur; et recte: expedit enim reipublice, ne sua re quis male utatur. Cujus rescripti ad Ælium Martianum emissa verba sunt hæc: *Dominorum quidem potestatem in servos suos illibatam esse oportet, nec cuiquam hominum jus suum detrahi; sed dominorum interest, ne auxilium contra sævitiæ vel famem vel intolerabilem injuriam denegetur iis qui juste deprecantur. Ideoque cognosce de querelis eorum qui ex familia Julii Sabini ad statum confugerunt; et si vel durius habitos quam æquum est, vel infami injuria affectos cognoveris, vaniri jube, ita ut in potestate domini non revertantur. Qui si nec constitutioni fraudem fecerit, sciet ne admittit severius executionem.*

TIT. IX.

DE PATRIA POTESTATE.

In potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex iustis nuptiis creaverimus.

§ 1. Nuptiæ autem, sive matrimonium, est viri et mulieris conjunctio individua vitæ consuetudinem continens. — § 2. Jus autem potestatis quod in liberos habemus, proprium est civium romanorum;

19. L. 106. L. 176. § 1. D. de reg. jur. — 20. Hoc abrogatum per N. 199. §. — 21. L. 1. § 1. D. de postul. — 22. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 23. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 24. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 25. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 26. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 27. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 28. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 29. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 30. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 31. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 32. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 33. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 34. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 35. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 36. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 37. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 38. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 39. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 40. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 41. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 42. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 43. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 44. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 45. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 46. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 47. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 48. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 49. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 50. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 51. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 52. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 53. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 54. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 55. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 56. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 57. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 58. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 59. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 60. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 61. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 62. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 63. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 64. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 65. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 66. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 67. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 68. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 69. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 70. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 71. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 72. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 73. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 74. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 75. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 76. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 77. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 78. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 79. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 80. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 81. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 82. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 83. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 84. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 85. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 86. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 87. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 88. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 89. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 90. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 91. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 92. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 93. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 94. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 95. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 96. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 97. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 98. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 99. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 100. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 101. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 102. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 103. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 104. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 105. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 106. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 107. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 108. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 109. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 110. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 111. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 112. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 113. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 114. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 115. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 116. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 117. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 118. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 119. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 120. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 121. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 122. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 123. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 124. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 125. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 126. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 127. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 128. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 129. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 130. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 131. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 132. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 133. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 134. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 135. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 136. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 137. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 138. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 139. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 140. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 141. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 142. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 143. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 144. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 145. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 146. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 147. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 148. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 149. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 150. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 151. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 152. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 153. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 154. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 155. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 156. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 157. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 158. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 159. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 160. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 161. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 162. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 163. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 164. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 165. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 166. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 167. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 168. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 169. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 170. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 171. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 172. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 173. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 174. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 175. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 176. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 177. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 178. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 179. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 180. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 181. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 182. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 183. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 184. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 185. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 186. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 187. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 188. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 189. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 190. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 191. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 192. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 193. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 194. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 195. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 196. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 197. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 198. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 199. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 200. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 201. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 202. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 203. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 204. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 205. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 206. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 207. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 208. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 209. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 210. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 211. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 212. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 213. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 214. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 215. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 216. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 217. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 218. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 219. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 220. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 221. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 222. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 223. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 224. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 225. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 226. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 227. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 228. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 229. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 230. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 231. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 232. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 233. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 234. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 235. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 236. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 237. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 238. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 239. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 240. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 241. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 242. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 243. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 244. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 245. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 246. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 247. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 248. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 249. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 250. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 251. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 252. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 253. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 254. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 255. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 256. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 257. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 258. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 259. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 260. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 261. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 262. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 263. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 264. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 265. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 266. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 267. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 268. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 269. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 270. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 271. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 272. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 273. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 274. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 275. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 276. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 277. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 278. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 279. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 280. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 281. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 282. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 283. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 284. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 285. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 286. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 287. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 288. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 289. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 290. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 291. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 292. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 293. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 294. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 295. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 296. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 297. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 298. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 299. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 300. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 301. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 302. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 303. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 304. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 305. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 306. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 307. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 308. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 309. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 310. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 311. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 312. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 313. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 314. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 315. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 316. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 317. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 318. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 319. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 320. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 321. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 322. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 323. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 324. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 325. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 326. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 327. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 328. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 329. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 330. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 331. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 332. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 333. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 334. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 335. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 336. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 337. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 338. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 339. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 340. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 341. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 342. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 343. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 344. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 345. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 346. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 347. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 348. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 349. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 350. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 351. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 352. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 353. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 354. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 355. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 356. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 357. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 358. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 359. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 360. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 361. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 362. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 363. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 364. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 365. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 366. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 367. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 368. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 369. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 370. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 371. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 372. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 373. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 374. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 375. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 376. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 377. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 378. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 379. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 380. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 381. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 382. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 383. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 384. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 385. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 386. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 387. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 388. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 389. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 390. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 391. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 392. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 393. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 394. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 395. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 396. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 397. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 398. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 399. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 400. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 401. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 402. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 403. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 404. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 405. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 406. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 407. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 408. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 409. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 410. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 411. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 412. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 413. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 414. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 415. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 416. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 417. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 418. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 419. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 420. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 421. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 422. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 423. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 424. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 425. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 426. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 427. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 428. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 429. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 430. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 431. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 432. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 433. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 434. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 435. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 436. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 437. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 438. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 439. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 440. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 441. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 442. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 443. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 444. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 445. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 446. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 447. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 448. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 449. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 450. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 451. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 452. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 453. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 454. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 455. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 456. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 457. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 458. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 459. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 460. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 461. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 462. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 463. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 464. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 465. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 466. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 467. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 468. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 469. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 470. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 471. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 472. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 473. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 474. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 475. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 476. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 477. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 478. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 479. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 480. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 481. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 482. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 483. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 484. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 485. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 486. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 487. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 488. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 489. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 490. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 491. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 492. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 493. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 494. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 495. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 496. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 497. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 498. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 499. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 500. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 501. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 502. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 503. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 504. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 505. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 506. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 507. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 508. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 509. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 510. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 511. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 512. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 513. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 514. L. 1. § 1. D. de reg. jur. — 515. L. 1. § 1. D. de reg. jur. —